

PÕLLUMAJANDUSAMET

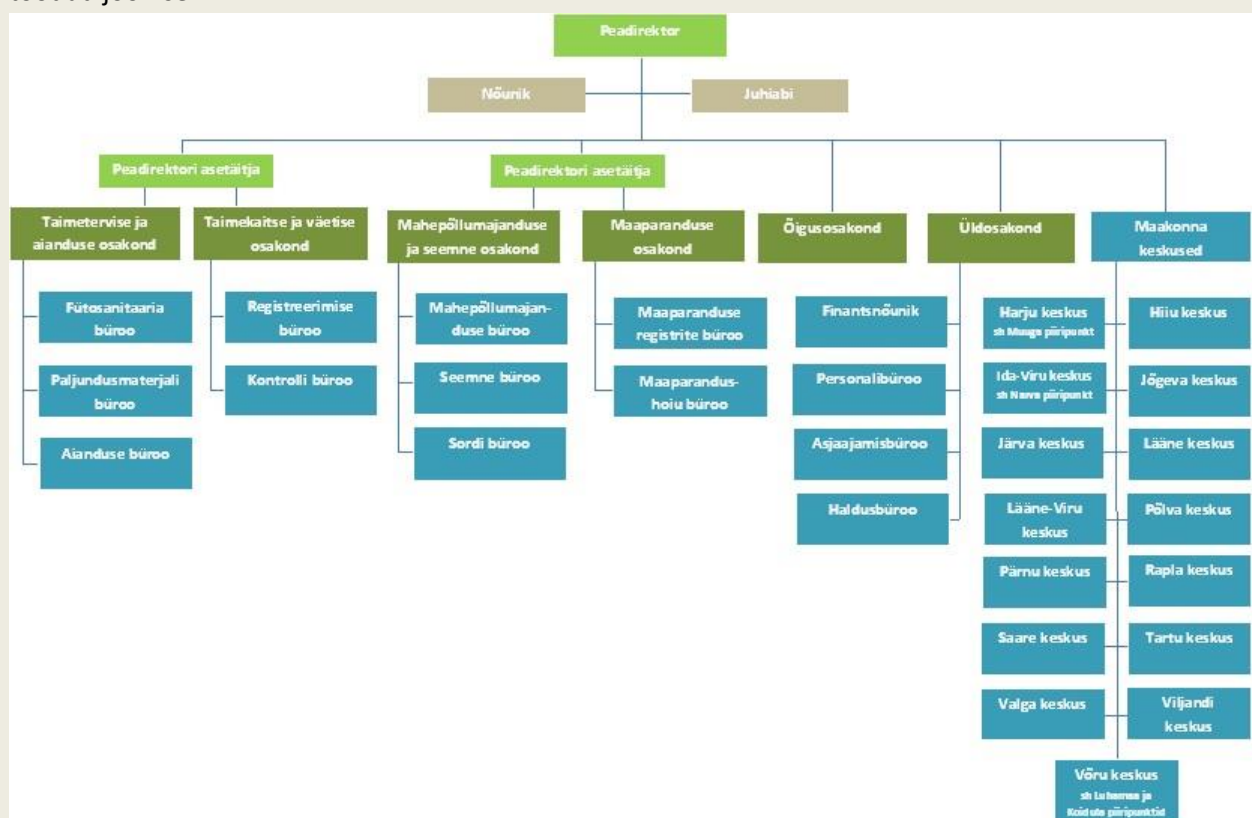

KESKKONNAARUANNE 2015

I Põllumajandusameti tutvustus

Põllumajandusamet (edaspidi *amet*) asutati 1. jaanuaril 2010 Taimetoodangu Inspektsiooni, piirkondlike maaparandusbüroode ja Maaparanduse Ehitusjärelvalve ja Ekspertiisbüroo ühendamise tulemusena. Amet teeb otsuseid ja haldab riiklike registreid ning teostab riiklikku järelvalvet taimekaitse, taimetervise, sordikaitse, seemne ja taimse paljundusmaterjali, mahepõllumajanduse, geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemise, väetiste, aiandustoodete ning maaparanduse valdkonnas. Amet korraldab seemne ja paljundus- ning istutusmaterjali sertifitseerimist ja kontrolli, sortide registreerimist ning kaitse alla võtmist, viib läbi ohtlike taimekahjustajate seireid, koostab vesikondade ja alamvesikondade maaparandushoiukavasid ning korraldab riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude maaparandushoidu jpm. Ameti igaaastane tegevusülevaade (kättesaadav ameti koduleheküljel <http://www.pma.agri.ee>) kirjeldab valdkondlike tegevuste tulemuslikkust ja arenguid. Amet kuulub Põllumajandusministeeriumi haldusalasse.

Ameti peamaja asub SAKUS ning igas maakonnas tegutseb maakondlik keskus. Ameti struktuur on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Ameti struktuur (31.12.2015 seisuga)

Ametis töötab 198 inimest (seisuga 31.12.2015). Ametit juhib peadirektor Egon Palts (alates 2016 juunist, eelnevalt Indrek Halliste).

Kontaktandmed:

E-post pma@pma.ee
 Registreerimisadress Teaduse 2, Saku 75501, Harjumaa
 Telefon 6 712 602
 Faks 6 712 604
 Kodulehekülg www.pma.agri.ee

II Keskkonnajuhtimissüsteemi lühikirjeldus ja keskkonnapoliitika

Põllumajandusamet omandas Euroopa keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi (EMAS) sertifikaadi 23. septembril 2013.

Keskkonnajuhtimine hõlmab kogu ametit ja vastab Euroopa keskkonnajuhtimis-ja auditeerimissüsteemi EMAS (*Eco-Management and Audit Scheme*) määruse nõuetele. Ameti KKJS toimimise eest vastutab ameti peadirektor ning keskkonnahoiu põhimõtteid peavad järgima kõik ameti teenistujad/töötajad. Keskkonnajuhtimissüsteem on osa üldisest juhtimissüsteemist, mis hõlmab keskkonnapoliitika väljatöötamise, teostamise, saavutamise, läbivaatamise ja edasiviimisega ning keskkonnaaspektide juhtimisega seotud organisatsioonilist struktuuri, kavandamistegevust, vastutust, praktikat, korda, protsesse ja vahendeid. Keskkonnajuhtimissüsteemi pikem kirjeldus on ameti KKJS käsiraamatus.

Ameti keskkonnajuhtimissüsteemi (edaspidi *KKJS*) juurutamise eesmärk on ohjata keskkonnamõjusid ja pidevalt parandada keskkonnategevuse tulemuslikkust.

Amet töötab selle nimel, et

- 1) maaparandushoiuga oleks tagatud olemasolevate maaparandussüsteemide tehnilise seisundi säilimine, seega ka maatulundusmaa viljelusväärtuse säilimine ja riigi hoolduses olevate eesvoolude hoiu korraldamisega aidatakse kaasa nende veekogude hea ökoloogilise potentsiaali või seisundi saavutamisele;
- 2) mahetoodang vastaks kehtestatud nõuetele ja et tarbijale oleks tagatud kindlus mahepõllumajanduslikust tootmisest pärit toodete mahepõllumajandusliku päritolu suhtes;
- 3) ohtlike taimekahjustajate ja tuulekaera levik oleks tõkestatud ning tõrjemeetmed keskkonnale ja inimese tervisele ohutud;
- 4) põllumehed saaksid kasutada kvaliteetset seemet ja paljundus- ning istutusmaterjali ja Eesti tingimustesse sobivaid sorte;
- 5) turustatavad taimekaitsevahendid ja väetised vastaksid kehtestatud kvaliteedi- ning ohutusnõuetele ja taimekaitsevahendite kasutamise mõju keskkonnale oleks võimalikult väike.

Põllumajandusamet juhindub oma tegevustes järgmistest keskkonnahoiu põhimõtetest:

- 1) järgime oma tegevuses asjakohaste õigusaktide nõudeid;
- 2) väldime ja vähendame oma tegevusest tulenevat võimalikku kahjulikku keskkonnamõju;
- 3) kasutame loodusressursse, sh energiat ja vett säästlikult;
- 4) vähendame jäätmete kogust ja edendame jäätmete taaskasutust;
- 5) teeme kõik, et tagada oma ametnikele ja töötajatele hea, ohutum ja tervistsäästvam töökeskkond nii kontoris kui ka välitöödel;
- 6) koolitame ametnikke ja töötajaid keskkonnasäästliku käitumise osas, kaasame neid otsustetegemise protsessi ja anname pidevalt tagasisidet toimuva kohta;
- 7) tutvustame erinevatele sihtrühmadele keskkonnaga seotud väärtusi;
- 8) riigiasutusena kaasame kliendid ja koostööpartnerid oma keskkonnategevusse;
- 9) jälgime, hindame ja parandame oma tegevust pidevalt.

III Keskkonnaaspektid ja –mõjud ja eesmärgid

Amet omab keskkonnamõju elurikkusele läbi oma põhitegevuste (nt mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatuse järelevalve, võõrliikide monitooring, maaparandusehitise projekteerimistingimuste väljastamine jne). Amet vastutab näiteks selle eest, et taimekaitsevahend, mille kasutamine võib põhjustada lubamatut ohtu keskkonnale, ei jõuaks turule. Keskkonnaaspektide olulisuse määramisel selgus, et ameti jaoks on olulised keskkonnaaspektid muuhulgas: energiatõhusus (elektri- ja soojusenergia), materjalitõhusus (paber), vesi, jäätmed, hanked (maaparandushoid, kontoritarbed- ja seadmed, trükised, ehitus/remont, koosolekud/koolitused), kütus, CO₂ emissioon ja pädevus/keskkonnateadlikkus põhitegevuste läbiviimisel. Amet on keskkonnaaspektidena määratlenud ka eriolukorrad (õnnetused, millega kaasneb lühiajaline suurenenud emissioonide/jäätmete kogus).

Tabel 1. Ameti tegevustega seotud **keskkonnaaspektid**, nende **mõju**¹ keskkonnale ning nendega seonduvad keskkonnaeesmärgid.

Keskkonnaaspektid	Keskkonnamõjud	Eesmärgid ja tegevused
Energiatõhusus: Elektri- ja soojusenergia Heitmed: CO ₂ emissioon	Välisõhu saastumine Loodusressursside ammendumine Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine Kliima soojenemine	Kasutuses oleva pinna optimeerimine (vähendamine).
Materjalitõhusus: Paber, kütus	Loodusressursside ammendumine Välisõhu saastumine Kliima soojenemine	E-hangete (täielikult paberivabade) osakaal (rahalisest mahust) vähemalt 50 % ulatuses Paberikasutuse ja vanapaberi taaskasutuse hoidmine 2012. aasta tasemel Autosõitute optimeerimine, vanadest autodest loobumine
Autod CO ₂ emissioon	Heitmed: Välisõhu saastumine Kliima soojenemine	Autosõitute optimeerimine. CO ₂ emissiooni vähendamine - vanadest autodest loobumine ja väljavahetamine madalama CO ₂ emissiooniga autode vastu (eriheide võimalusel alla 140 g). Rattaga töökäimise soodustamine rattahoidmiskohtade tekitamise läbi.
Jäätmed	Loodusressursside ammendumine Põhja- ja pinnavee reostumine	Jäätmekonteinerite suuruse ja tühjendussageduste optimeerimine.
Pädevus/ keskkonnateadlikkus	Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine	Keskkonnakuu ürituste läbiviimine. Töötajate teavitamine (sh teavitamine oma ressursikasutusest). Keskkonnainfo jagamine avalikkusele (Maamess).
Tuleõnnetus	Välisõhu saastumine Põhja- ja pinnavee reostumine	Tuleohutuse tagamine

¹ Keskkonnaaspekt on organisatsiooni tegevuse, toodete või teenuste osa, millel on või võib olla mõju keskkonnale (nt jäätmete, elektrienergia kasutus).

Keskkonnamõju on mis tahes keskkonnas toimuv kahjulik või kasulik muutus, mis tervikuna või osaliselt tuleneb organisatsiooni tegevusest, toodetest või teenustest (nt loodusvarade ammendumine, pinnasereostus). Lühidalt öeldes on keskkonnaaspekti ja keskkonnamõju suhe sama, mis põhjusel ja tagajärjel, seega on keskkonnamõju keskkonnaaspektist tulenev muutus keskkonnas.

IV Keskkonnategevuse tulemuslikkus

2015. aastal jätkas keskkonnajuhtimise töörühm valitud kurssi- viidi läbi erinevaid keskkonnateadlikkusega seotud tegevusi ja otsiti ideid keskkondasäästvamaks toimimiseks ametis. Töötajaid teavitati oma rollist ja võimalustest keskkonnamõjude vähendamisel ning jagati ka muud looduse ja laiemalt keskkonnaga seotud infot.

Keskkonnateadlikkusega ja muude keskkonnaspektidega seotud tegevused ja tulemused olid näiteks:

- Vastu kevadet soetati jalgrattahoidjad Pärnu ja Jõgeva keskuste juurde soodustamiseks nii töötajate kui ka klientide jalgrattaga liiklemist (autokasutuse vähendamist).
- Koostati küsimustik-infoleht teemal "Keskkond ja põllumajandus" ning tutvustati seda Maamessil.
- Maikuu kuulutati keskkonnakuuks ning korraldati mitmeid põnevaid infotunde ja ekskursioone. Vaadati loodusfilmi elu tekkest maal, Urmas Tartes tegi esitluse teemal „Mutukad meie kodus, aias ja põllul“, ornitoloog Aarne Tuule rääkis huvitavalt viudest - aasta linnust 2015. Toimusid ekskursioonid Humana sorteerimiskeskusesse, jäätmejaama, pakendite sorteerimiskeskusesse ja jäätmekütuse tehasesse. Talveaias sai uudistada „Fred Jüssi 80“ raamatute ja loodushäälte plaatide näitust. Fuajeesse paigutati konteiner Humanast, kuhu sai tuua kandmiskõlbulikke riideid, mida ise enam ei vaja. Kogusime nii 369 kg riideid taaskasutuseks.
- Alustati jäätmekava koostamise eeltööga, koondati olemasolevad andmed ja seati eesmärgid.
- Alustati valdkondlike käsiraamatute läbitöötamisega, et analüüsida keskkonnavalaseid nõudeid nendes (jätkub 2016. aastal).
- PMA infokirjas tutvustati jäätmetesorteerimise juhiseid.
- Talvekuudel koguti teeküünalde alumiiniumümbriseid, et need ei satuks kasutuna loodusesse, vaid jõuaksid taaskasutusse.

Ametis seiratakse regulaarselt sooja- ja elektritarbimist, vee- ja paberitarbimist, jäätmeteket, kütusekulu, lennu- ja autotranspordi ning elektritarbimisega seotud CO₂ emissioone, et optimeerida ressursikasutust ja vähendada mõju keskkonnale. CO₂ emissiooni mõõdeti kolme komponendi kohta – elektrienergia, küte, töösõitudest tulenev CO₂ heide (auto, lennuk). Töötajatele on sisevõrgus tehtud vastavad andmed kättesaadavaks, et oleks võimalik hinnata iseenda rolli ressursikasutuses.

Olulisemad keskkonnaseirenäitajatega seotud tegevused ja tulemused:

- Leiti võimalusi ruumikasutuse optimeerimiseks Valgas, loobudes ühest kontorist. Kontoripind vähenes 40,8 m², millega vähenevad PMA kulutused eelkõige soojaenergia tarbimisele ning vähesel määral väheneb ka elektritarbimine.
- 2015. aastal vähenes PMA autopark viie auto võrra. Seitse autot vahetati keskkonnasäästlikumate autode vastu (eesmärk on, et uue auto eriheide oleks alla 140 g CO₂/km). Autode vähendamiseks püütakse koostöös kõigi struktuuriüksustega oluliselt parandada autode logistilist kasutamist.
- Paberikasutuse vähendamine: 2015. aastal läbiviidud hanked olid paberivabad ning 2015. aastal oli võimalik kliendil läbi kliendiportaali paberivabalt tarbida juba 18 erinevat e-teenust (võimalik edastada elektrooniliselt teatise, taotlusi ja avaldusi ning jälgida nende menetluskäiku).

- E-hangete, mis toimuvad läbi riigihangete registri, osakaal (rahalisest mahust) oli 2013. aastal 56 % ja 2014. aastal juba 74 % ning 2015. aastal ligikaudu 80 %. Samas võib pidada ka ülejäänud hankeid praktiliselt paberivabaks, kuna pakkumused esitatakse juba kõik e-posti teel ja lepingud/tellimiskirjad vormistatakse digitaalselt.

Tabelis 2 välja toodud tulemuslikkuse näitajate muutuste tagamaad on seotud peamiselt ilmastikuolude, kasutuseoleva pinna vähenemise (ühest kontorist loobumise) ja autosõitude optimeerimisega. Vanapaberi taaskasutuse oluline kasv on seotud arhiivide korrastamise ja pikemat aega Sakus kokku kogutud paberi üleandmisega käitlejale.

Eesmärk on järgnevatel aastatel vähendada büroopinda nii, et keskmine büroopinnakasutus on 26 m² inimese kohta. 2016. aasta alguses viiakse Tartu keskus üle uude hoonesse koos teiste Tartus paiknevate Põllumajandusministeeriumi valitsemisala asutustega. Seoses uuele üüripinnale asumisega antakse Riigi Kinnisvara AS-le ära kaasomandis oleva hoone, mis kaugemas tulevikus vajaks suuremaid investeeringuid. 2016 aasta vältel on planeeritud Riigi Kinnisvara AS-i haldusesse üle anda ka Lääne-Viru ja Pärnu keskuste hooneid.

Eesmärk on ka pöörata suuremat tähelepanu autode optimaalsele ja säästlikule kasutamisele, samas kindlustades põhitegevuse häireteta tagamiseks vajaliku hulga autode olemasolu. Sõidukite aastaringse kasutamise keskmine % PMA maakonna keskustes oli 2014. aastal 50, eesmärk on jõuda 70% -ni.

Ameti töötajad on keskkonnajuhtimisse kaasatud näiteks keskkonnajuhtimise töörühma liikmeks olemisega (töörühma liikmete arv muutub ajas, olles hetkel 9 liiget). Töötajad on kaasatud ka nii pideva keskkonnategevuse seiramise kui ka keskkonnaauditis osalemise läbi, kui kohapease kontrolli käigus uuritakse teadlikkust, harjumusi ja keskkonnategevuse vastavust püstitatud eesmärkidele ja õigusaktide nõuetele.

EMAS tõendaja 2015. aasta augustis läbiviidud audit hindas kolmes keskuses ja peamajas keskkonnaeesmärkide elluviimist ja tegevuse vastavust EMAS määruse nõuetele ning kinnitas meie 2014. aasta keskkonnuaruande. Tõendaja auditi käigus mittevastavusi ei tuvastanud. 2015. aasta lõpus väljastati Euroopa Komisjonilt sertifikaat, millega tunnustatakse meid kui ühte esimestest EMAS registreeringuga organisatsioonide Eestis.

Tabel 2. Keskkonnaeesmärkide täitmise tulemuslikkuse näitajad 2012., 2013., 2014. ja 2015. aastal.

Eesmärgid	Tulemuslikkuse näitaja	2012	2013	Muutumise % (2012/2013)***	2014	Muutumise % (2013/2014)	2015	Muutumise % (2014/2015)
Kasutuses oleva hoonepinna optimeerimine	Kasutuses olevate hoonete netopind aasta lõpu seisuga	8695,76 m ²	8267,86 m ²	-5%	8098,86 m ²	-2%	8058,06 m ²	-0,5%
	Kasutuses olevate hoonete netopind töötaja kohta.	40,45 m ² /in kohta	40,93 m ² /in kohta	1%	41,1 m ² /in kohta	jäi samale tasemele	40,7 m ² /in kohta	-1%
	Kasutuses olev büroopind töötaja kohta (va. piiripunktid)	Andmed puuduvad	21,8 m ² /in kohta	Võrdlus puudub	22,6 m ² /in kohta	4%	22,1 m ² /in kohta	-2%
	Elektrienergia tarbimine	257,57 MWh	255,28 MWh	*Ei ole võrreldavad	253,99 MWh	jäi samale tasemele	262,24 MWh	3%
	Elektrienergia tarbimine töötaja kohta	1,590 MWh/in/aastas	1,403 MWh/in/aastas	-12%	1,476 MWh/in/aastas	5%	1,507 MWh/in/aastas	2%
	Soojusenergia tarbimine	893,16 MWh	910,95 MWh	*Ei ole võrreldavad	817,86 MWh	-10%	838,28 MWh	2%
Jäätmecontainerite suuruse ja tühjendussageduste optimeerimine.	Segaolmejäätmete teke	24,96 t	23,71 t	-5%	23,71 t	jäi samale tasemele	22,88 t	-4%
	Segaolmejäätmete teke töötaja kohta	0,127 t/in/aastas	0,130 t/in/aastas	2%	0,138 t/in/aastas	6%	0,132 t/in/aastas	-4%
	Vanapaber ja -papp taaskasutusse	4,4 t	4,4 t	Jäi samale tasemele	6,12 t	39%	7,94 t	30%
	Vanapaber ja -papp taaskasutusse töötaja kohta	0,022 t/in/aastas	0,024 t/in/aastas	9%	0,035 t/in/aastas	46%	0,046 t/in/aastas	31%
Töötajate teavitamine (sh teavitamine oma ressursikasutusest)	Vee tarbimine	1040,7 m ³	1221,4 m ³	**Ei ole võrreldavad	1247,2 m ³	2%	1187,5 m ³	-5%
	Vee tarbimine töötaja kohta	5,9 m ³ /in/aastas	7,0 m ³ /in/aastas	**Ei ole võrreldavad	7,3 m ³ /in/aastas	4%	6,8 m ³ /in/aastas	-7%

*2012. aasta andmed ei hõlma Harju, Hiiu, Ida-Viru, Järva ja Võru keskuste andmeid ja pole 2013. aastaga võrreldavad.

**2012. aasta andmed ei hõlma Harju, Hiiu, Ida-Viru ja Järva keskuste andmeid ja pole 2013. aastaga võrreldavad.

***Positiivne muutuse % sinise tooniga, negatiivne punasega.

Eesmärgid	Tulemuslikkuse näitaja	2012	2013	Muutumise % (2012/2013)***	2014	Muutumise % (2013/2014)	2015	Muutumise % (2014/2015)
Paberikasutuse ja vanapaberi taaskasutuse hoidmine 2012. aasta tasemel. E-hangete (täielikult paberivabade) osakaal (rahalisest mahust) vähemalt 50 % ulatuses	Kontoripaberi tarbimine	2,53 t/ aastas	2,53 t/ aastas	Jäi samale tasemele	1,69 t/ aastas	-33%	1,79 t/ aastas	6%
	Kontoripaberi tarbimine töötaja kohta aastas	2477 A4 lehte/in/aastas	2462 A4 lehte/in/aastas	-1%	1950 A4 lehte/in/aastas	-21%	1806 A4 lehte/in/aastas	7%
Autosõitude optimeerimine, vanadest autodest loobumine	Kütusekulu	79957 l	75160 l	-6%	73904 l	-2%	63415 l	-14%
	Kütusekulu ametisõitudeks töötaja kohta	371,9 l/in/aastas	372,1 l/in/aastas	Jäi samale tasemele	375,1 l/in/aastas	1%	320,3 l/in/aastas	-15%
	Kütusekulu 100 km kohta	7,9 l 100 km kohta	7,31 l 100 km kohta	-7%	6,9 l 100 km kohta	-6%	6,8 l 100 km kohta	-1%
Kasutuses oleva hoonepinna optimeerimine	CO ₂ emissioon energia kasutamisel	283,8 t	281,31 t	*Ei ole võrreldavad	279,90 t	jäi samale tasemele	289,99 t	4%
	CO ₂ emissioon energia kasutamisest töötaja kohta	1,75 t/in/aastas	1,55 t/in/aastas	-11%	1,63 t/in/aastas	5%	1,66 t/in/aastas	2%
Autosõitude optimeerimine. CO ₂ emissiooni vähendamine - vanadest autodest loobumine ja väljavahetamine madalama CO ₂ emissiooniga autode vastu	CO ₂ emissioon töösõitudest	201,38 t	201,92 t	Jäi samale tasemele	197,33 t	-2%	175,54 t	-11%
	CO ₂ emissioon töösõitudest töötaja kohta	0,94 t/in/aastas	1 t/in/aastas	6%	1 t/in/aastas	Jäi samale tasemele	0,89 t/in/aastas	-11%

*2012. aasta andmed ei hõlma Harju, Hiiu, Ida-Viru, Järva ja Võru keskuste andmeid ja pole 2013. aastaga võrreldavad.

***Positiivne muutuse % sinise tooniga, negatiivne punasega.

V Õiguslikud nõuded ja keskkonnaaruande tõendamine

Amet on kinnitatud õigusaktide nimekirja, et teha kindlaks (keskkonna-) õigusaktidest tulenevad või muud nõuded, mida kohaldatakse ameti keskkonnaaspektide suhtes. Amet on kohustatud täitma järgmisi Eesti keskkonnaõigusakte (ja nendest tulenevaid õigusakte) seoses kontoritegevusega: veeseadus, ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseadus, jäätmeseadus, pakendiseadus, tuleohutuse seadus, töötervishoiu ja tööohutuse seadus ja riigihangete seadus. Ameti põhitegevusega (õigusaktide rakendamine ja järelevalve) seoses on vajalik järgida looduskaitseadust, veeseadust ja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadust maaparanduse valdkonna taotluste menetlemisel ja riigieesvoolude hoiu korraldamisel. Ameti järelevalvetegevusega seotud keskkonda mõjutavad nõuded, mis näiteks hoiavad ära ohtlike taimekahjustajate sissetoomise või leviku Eestis, tagavad turule lubatud taimekaitsevahendi või väetise koostise ohutuse inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale jpm, on kirjeldatud põllumajandusvaldkonna õigusaktides.

Soovime ressursivajaduse ja jäätmetekke vähendamise kaudu vähendada negatiivset keskkonnamõju ning suurendada oma töötajate keskkonnateadlikkuse kaudu ameti positiivset keskkonnamõju.

Keskkonnaaruanne on kättesaadav ameti koduleheküljel <http://www.pma.agri.ee>.

